

Nr 70.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan domänstyrelsen och Göta Kanalbolag rörande dispositionen av vissa öar i Vättern m. m.

I en till riksdagen den 22 oktober 1948 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 310, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet för samma dag, föreslagit riksdagen att godkänna vid statsrådsprotokollet såsom bilagor fogade avtal och köpekontrakt mellan kronan och Göta Kanalbolag.

Avtalet, som rör markbyte mellan kronan och bolaget, och kontraktet, som avser förvärv för kronans räkning av visst bolaget tillhörigt fiske, ha tillkommit för att möjliggöra utvidgning av skjutfältet vid Karlsborg.

Genom beslut den 14 mars 1815 upplät Kungl. Maj:t — under särskilda i beslutet angivna förbehåll och villkor — åt Göta Kanalbolag den kronan tillhöriga delen av Rökne-öarna i Vättern. Med upplåtelsen avsågs att bereda bolaget tillgång till skog för byggande och framtida underhåll av Göta kanal. Kungl. Maj:t lämnade tillika bolaget tillstånd att, med ianspråktagande av sålunda upplåten mark, verkställa visst byte med Aspa och Algrena Bruk. Därjämte erhöll bolaget genom beslutet viss nyttjanderätt till ett å ön Röknehuvud beläget sandstensbrott.

Sedan nämnda byte kommit till stånd, bestå de områden, som bolaget med stöd av omförmälda beslut den 14 mars 1815 disponerar, av dels ön Stora Röcknen med vissa därintill liggande mindre holmar och skär, utgörande fastigheten Röcknen Stora 2¹ i Hammars socken, Örebro län, och dels ön Röknehuvud, utgörande fastigheten Röknehuvud 1¹ i Västra Ny socken, Östergötlands län. Därjämte har jämlikt skatteköpebrev den 26 april 1853 kronofisket Röcknen Stora 1¹ med äganderätt överlåtits å bolaget. Öarna redovisas numera såsom kronolägenheter, stående under kammarkollegiets vård och inseende.

I skrivelse den 31 augusti 1944 hemställde *arméns fortifikationsförvaltning* hos Kungl. Maj:t om åtgärder för utvidgning av Karlsborgs skjutfält. Fortifikationsförvaltningen föreslog, att utvidgningen skulle ske genom att kronan inlöste de omnämnda öarna och förvärvade kronofisket. Såsom skäl härför anfördes, att öarna vid skjutning med vissa vapen låge inom farligt område.

Sedan olika alternativ till lösning av frågan om skjutfältets utvidgning prövats, uppdrog Kungl. Maj:t åt domänstyrelsen att upptaga förhandlingar med Göta Kanalbolag rörande överlåtelse till kronan av bolagets besittningsrätt till omförmälda öar m. m. i Vättern mot att lämplig skogsmark lämnades i utbyte. *Domänstyrelsen*, som i ärendet samrått med kammarkollegiet och arméns fortifikationsförvaltning, hemställde i skrivelse den 17 april 1948 om Kungl. Maj:ts godkännande av två mellan styrelsen och bolaget träffade preliminära överenskommelser, nämligen dels ett den 31 mars och den 9 april 1948 dagtecknat avtal, dels ock ett den 21 februari och den 14 april 1948 dagtecknat köpekontrakt.

Avtalet innebär i huvudsak, att bolaget till kronan avstår den rätt till fastigheterna Röcknen Stora 2¹ och Röknehuvud 1¹ och sandstensbrottet å ön Röknehuvud, som bolaget har enligt beslutet den 14 mars 1815, och därjämte till kronan överlämnar ön Stora Orrholmen med den rätt bolaget kan ha till denna ö samt att kronan till bolaget upplåter enahanda rätt, som enligt nyssnämnda beslut avsågs beträffande därmed åsyftade fastigheter, till fastigheten Räv fjäll 1¹ i Finnerödja socken, Skaraborgs län, ävensom till de områden av fastigheterna Gungsebron med Moholm 1¹ och Björkmarken 2¹ i samma socken, vilka närmare angivits å en vid avtalet fogad karta.

Enligt köpekontraktet överläter bolaget till kronan det förut omnämnda kronofisket Röcknen Stora 1¹ mot en köpeskilling av 5 000 kronor samt under vissa i kontraktet angivna villkor i övrigt.

Avskrifter av avtalet och köpekontraktet fogas härvid såsom bilagor.

Av domänstyrelsens skrivelse inhämtas bl. a. följande.

Den i avtalet berörda ön Stora Orrholmen är i fastighetsindelningshänseende att hänföra till den till bolaget upplåtna lägenheten Röcknen Stora nr 2.

Bolagets bytesfastigheter ha en areal av 223,90 hektar och ett uppskattat värde av 265 416 kronor, varav för jordbruk 14 526 kronor samt för skog och skogsmark 250 890 kronor.

Kronans bytesfastigheter ha en areal av 215,25 hektar och ett uppskattat värde av 304 700 kronor, varav för jordbruk med byggnader 20 170 kronor samt för skog och skogsmark 284 530 kronor.

För det högre byggnadsvärdet å kronans bytesfastigheter har bolaget utfäst sig att erlägga en mellanavgift av 5 000 kronor. Beträffande skog och skogsmark som, enligt domänstyrelsens normer för värdering vid fastighetsköp, å kronans bytesfastigheter skulle ha ett mervärde i förhållande till bolagets av 33 640 kronor har bolaget icke velat godtaga större värdeskillnad än 25 000 kronor under motivering att öarna för bolaget hade ett större värde än som framkommit vid styrelsens värdering. Med hänsyn till kronans intresse av att förvärva besittningsrätten till fastigheterna i fråga har styrelsen ansett sig böra godkänna bolagets beräkning. För reglering av värdeskillnaden har överenskommit att avverkning av skog skall ske å kronans bytesfastigheter till ett värde av 25 000 kronor.

Värdet av kronofisket Röcknen Stora 1¹ har uppskattats till 5 000 kronor.

Enligt två särskilda, den 16 och den 17 juni 1948 dagtecknade tillägg till ifrågavarande avtal och köpekontrakt gäller, att desamma träffats under förutsättning av jämväl riksdagens godkännande.

Genom beslut den 17 juni 1948 har Kungl. Maj:t för Sin del godkänt avtalet och köpekontraktet med därtill gjorda tillägg.

Departementschefen har anfört, att den i markbytet ingående upplåtelsen av kronan tillhöriga fastigheter syntes vara av sådan art, att ärendet borde underställas riksdagens prövning, samt uttalat, att köpeskillingen för Stora Röcknens kronofiske, om riksdagen icke hade något att erinra däremot, syntes böra gäldas av domänverkets markfond.

Utskottet. Då ifrågavarande avtal mellan domänstyrelsen och Göta Kanalbolag om markbyte och köpekontrakt rörande bolaget tillhöriga Stora Röcknens kronofiske tillkommit i statens intresse att utvidga skjutfältet vid Karlsborg, finner sig utskottet böra tillstyrka, att riksdagen godkänner avtalet och köpekontraktet. Utskottet, som icke heller finner skäl till erinran mot att köpeskillingen för kronofisket gäldas av domänverkets markfond, hemställer sålunda,

att riksdagen må godkänna härvid såsom bilagor fogade avtal och köpekontrakt mellan kronan och Göta Kanalbolag.

Stockholm den 23 november 1948.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Carl Edmund Eriksson, Alfred Andersson, Anderberg, Carl Sundberg, Nils Olsson, Näslund* och Isaksson; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Andersson i Tungelsta, Ericsson i Sörsjön, Lundbom*, Andersson i Surahammar, Svensson i Ljungskile*, Svensson i Vä* och Stattin*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga 1.

A v t a l.

Under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande har mellan Kungl. domänstyrelsen, här nedan benämnd kronan, å ena sidan, samt Göta Kanalbolag, här nedan benämnt bolaget, å andra sidan, följande avtal träffats.

§ 1.

Bolaget avstår till kronan *dels* den rätt till fastigheterna Röcknen Stora 2¹ i Hammars socken, Örebro län, och Röknehuvudet 1¹ i Västra Ny socken, Östergötlands län, som bolaget innehar med stöd av nådigt brev den 14 mars 1815, *dels ock* den i samma brev åt bolaget upplåtna nyttjanderätten till det å ön Röknehuvudet varande sandstensbrottet. Bolaget överlämnar därjämte till kronan ön Stora Orrholmen med den rätt bolaget kan ha till denna ö.

§ 2.

Kronan upplåter till bolaget enahanda rätt, som i § 1 avses beträffande fastigheterna Röcknen Stora 2¹ och Röknehuvudet 1¹, till *dels* fastigheten Rävfall 1¹ i Finnerödja socken, Skaraborgs län, *dels ock* de delar av fastigheterna Gungsebron med Moholm 1¹ och Björkmarken 2¹ i samma socken, vilka fastighetsdelar å bifogade av skogstaxatorn Anton Hellström år 1947 upprättade karta¹ markerats med röda heldragna gränslinjer och omfatta en sammanlagd areal av omkring 97,41 hektar. Rätten upplåtes till bolaget på samma villkor, som gälla för bolagets i bytet ingående fastigheter.

Genom kronans försorg och på dess bekostnad skall avstyckning av de i kronans område ingående delar av fastigheterna Gungsebron med Moholm 1¹ och Björkmarken 2¹ äga rum.

§ 3.

Fastigheterna tillträdas på ömse sidor den 1 juli 1948 i då befintligt skick och skall bolaget då till kronan utbetala 5 000 kronor såsom ersättning för det högre byggnadsvärdet å kronans i bytet ingående fastigheter.

§ 4.

Bolaget respekterar de avtal angående arrenden och övriga upplåtelser, vilka gälla för kronans i bytet ingående fastigheter. Bolaget åtager sig att bevisligen anmoda innehavarna till å öarna befintliga *dels* en sportstuga, *dels* en fiskarstuga att ha avflyttat till den 1 juli 1948. Huruvida byggnaderna må kvarstå får bero på den överenskommelse, som må kunna träffas med domänstyrelsen och fortifikationsförvaltningen rörande nyttjandet från den 1 juli 1948 av de till kronan upplåtna fastigheterna.

§ 5.

Å bolagets fastigheter efter den 13 oktober 1947 upphugget virke överlämnas till kronan, och skall bolaget av kronan ersättas för samtliga med verkets utdrivning förenade kostnader.

¹ Kartan har här uteslutits.

§ 6.

Kronan förbinder sig att intill tillträdesdagen ej avverka annan skog å de områden, som skola överlämnas till bolaget, än dels under oktober månad år 1947 utstämplade vindfällan, dels ock den för avverkning under 1948 avsedda virkeskvantitet, varom särskild överenskommelse mellan bolaget och kronan träffats.

§ 7.

Bolaget uppsäger skogsförmannen Hjalmar Ring till avflyttning före den 1 oktober 1948. Kronan medgiver att skogsarbetaren Adolf Ring får kvarbo kostnadsfritt till den 1 juli 1949. Under förutsättning av fortifikationsförvaltningens medgivande må dock Adolf Ring kostnadsfritt kvarbo intill den 1 juli 1953, under vilken tid kronan emellertid skall vara fritagen från underhåll av den av Ring behodda lägenheten. Av nämnda personers avflyttning från ön Stora Röcknen föranledda kostnader skola icke bestridas av bolaget.

§ 8.

Å bolagets områden befintliga, bolaget tillhöriga byggnader, såsom t. ex. båthus och båtbyggga, må tillfalla kronan utan ersättning.

§ 9.

Kronan svarar för samtliga med bytet förenade utgifter.

§ 10.

Kronan och bolaget äro skyldiga tåla de mindre jämkningar beträffande areal, gränser och eljest, vilka kunna komma att bestämmas vid i § 2 omnämnd avstyckning.

§ 11.

Kronan och bolaget skola å ömse sidor svara för alla å respektive områden intill tillträdesdagen belöpande utskylder och besvär. Från och med tillträdesdagen belöpande utskylder och besvär skola gäldas för kronans område av bolaget och för bolagets område av kronan.

§ 12.

Kronan skall gottgöra bolaget för vad kronan kontant eller in natura uppburit eller kan komma att uppbära i form av arrende eller annan avgäld för till kronans bytesområde hörande jord för tiden från och med tillträdesdagen, liksom ock vara berättigad till motsvarande ersättning av bolaget, avseende tiden före samma dag. Motsvarande skall gälla för bolagets bytesområde.

Av detta avtal äro två lika lydande exemplar upprättade, av vilka kronan och bolaget tagit var sitt.

Stockholm den 31 mars 1948.

Kungl. Domänstyrelsen

ERIK W. HÖJER

/ B. Enar Gardell.

Förestående avtal godkännes.

Motala den 9 april 1948.

Göta Kanalbolag
CARL HAMILTON

/ *Algot Pehardt.*

Bevittnas:

E. G. Andersson.

F. Guillemot.

Tillägg till Avtal av den 31 mars och 9 april 1948 rörande byte mellan Kronan och Göta kanalbolag av rätten till vissa fastigheter i Finnerödja socken, Skaraborgs län resp. i Hammars socken, Örebro län och Västra Ny socken, Östergötlands län.

Avtalet har träffats under förutsättning av jämväl Riksdagens godkännande.

Motala den 16 juni 1948.

Stockholm den 17 juni 1948.

Göta Kanalbolag.

Kungl. Domänstyrelsen.

N. TERSMEDEN.

ERIK W. HÖJER.

/ *B. Enar Gardell.*

Bevittnas:

E. G. Andersson.

F. Guillemot.

Bilaga 2.

K ö p e k o n t r a k t.

Under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande har mellan Kungl. domänstyrelsen, här nedan benämnd kronan, å ena sidan, samt Göta Kanalbolag, här nedan benämnt bolaget, å andra sidan, följande avtal träffats.

§ 1.

Bolaget överlåter till kronan den av bolaget enligt skattebrev den 26 april 1853 förvärvade fastigheten Stora Röcknens kronofiske, Röcknen Stora 1^a, i Hammars socken, Örebro län, mot en överenskommen köpeskilling av femtusen (5 000) kronor.

§ 2.

Fastigheten tillträdades den 1 juli 1948.

§ 3.

Fastigheten lämnas fri från gravationer.

§ 4.

Köpeskillingen erlägges sedan bolaget visat, att fastigheten är fri från gravationer och ej heller häftar för till betalning förfallna utskylder.

§ 5.

Samtliga skatter och onera betalas av bolaget i den mån de belöpa på tiden intill tillträdesdagen samt av kronan i den mån de belöpa på tiden därefter.

§ 6.

Kronan bestrider kostnaderna för köpets lagfarande.

Av detta kontrakt äro två lika lydande exemplar upprättade, av vilka kronan och bolaget tagit var sitt.

Stockholm den 21 februari 1948.

Kungl. Domänstyrelsen

ERIK W. HÖJER.

/ B. Enar Gardell.

Förestående kontrakt godkännes: Motala den 14 april 1948.

Göta Kanalbolag

N. TERSMEDEN.

Bevittnas:

E. G. Andersson.

F. Guillemot.

Tillägg till Köpekontrakt av den 21 februari och 14 april 1948 rörande inköp för Kronans räkning av fastigheten Stora Röcknens kronofiske, Röcknen Stora 1^a, i Hammars socken, Örebro län.

Avtalet har träffats under förutsättning av jämväl Riksdagens godkännande.

Motala den 16 juni 1948.

Göta Kanalbolag.

N. TERSMEDEN.

Stockholm den 17 juni 1948.

Kungl. Domänstyrelsen.

ERIK W. HÖJER.

/ *B. Enar Gardell.*

Bevittnas:

E. G. Andersson.

F. Guillemot.